

15. helluntain jälkeinen viikko, torstai

Päivän epistola

(Gal. 3: 23 – 4: 5)

”Veljet, ennen kuin uskon aika tuli, me jouduimme olemaan lain vartioimina ja sen vankeina, kunnes usko ilmestyisi. Näin laki oli meidän valvojamme Kristuksen tuloon asti, jotta me sitten tulisimme vanhurskaiksi uskosta. Nyt uskon ilmestyttyä emme enää ole valvojan alaisia. Te kaikki olette Jumalan lapsia, kun uskotte Kristukseen Jeesukseen. Kaikki te, jotka olette Kristukseen kastettuja, olette pukeneet Kristuksen yllenne. Yhdentekevää, oletko juutalainen vai kreikkalainen, orja vai vapaa, mies vai nainen, sillä Kristuksessa Jeesuksessa te kaikki olette yksi. Ja jos te kerran olette Kristuksen omia, te olette Abrahamin jälkeläisiä ja saatte periä sen, mikä hänelle on luvattu. Tarkoitan tätä: niin kauan kuin perillinen on alaikäinen, hän ei mitenkään eroa orjasta, vaikka onkin kaiken omistaja. Hän on huoltajien ja holhoojien alainen isänsä asettamaan määräaikaan asti. Samoin on meidän laitamme. Niin kauan kuin olimme alaikäisiä, olimme maailman alkuvoimien orjia. Mutta kun aika oli täyttynyt, Jumala lähetti tänne Poikansa. Naisesta hän syntyi ja tuli lain alaiseksi lunastaakseen lain alaisina elävät vapaiksi, että me pääsisimme lapsen asemaan.”

”Mutta ennen kuin uskon aika tuli, me jouduimme olemaan lain vankeina, kunnes usko ilmestyisi.” Usko tässä yhteydessä tarkoittaa varsinaisesti Kristuksen uskoa, mutta toissijaisesti se tarkoittaa meidän uskoamme Kristukseen. Lain tarkoitus oli valmistaa meitä kristillisen vapauden aikaan. Laki näytti synnin, jotta ihminen tietäisi etsiä pelastusta. Valvoja -sana viittaa roomalaisessa yhteiskunnassa pienen pojan ohjaajaan, joka vei pojan kouluun ja haki hänet sieltä, sekä ohjasi poikaa hänen ollessaan pienen. Lain tehtävänä oli estää ainakin suurempien syntien tekeminen, sillä laki paljasti synnin, mutta ei kyennyt pelastamaan ihmistä. Tämän lain loppu tuli Kristuksen tullessa, Hän on ”lain loppu” (Room. 10: 4). Vapaus tästä järjestyksestä tuli vanhurskaudessa, joka tuli uskosta Kristukseen.

Meistä tuli ”Jumalan lapsia”, kun olemme Kristuksen kanssa yhteydessä. Tämä yhteys on tulos uskosta ja kasteesta. Uskon tultua emme enää tarvitse kaitsijaa, siis lakia. Uskoon tullut ei ole enää pieni lapsi.

Jae kaksikymmentäseitsemän sisältää tutun kasteveisun: ”Kaikki te, jotka olette Kristukseen kastettuja, olette pukeneet Kristuksen yllenne.” Kasteen sakramentissa täydentyy usko, ihminen tulee yhteyteen Kristuksen kanssa ja julkisesti ilmaisee sitoutumisensa. Hänestä tulee osa yhteisöä, missä

ei ole sosiaalisia luokkia. Tämä on liiton alku. Pukeutua Kristukseen merkitsee vaatetta. Se voi viitata joko siihen, että kreikkalaisissa mysteeriuskonnoissa tulija pukeutui viittaan tai Vanhan testamentin ilmaisuun ottaa vastaan toisen moraalisen mielenlaadun tai ulkomuodon (Job 29: 14: ”Minä pukeuduin vanhurskauteen, oikeudentunto oli viittani ja päähineeni.”, 2. Aik. 6: 41)). Todennäköisesti Paavali lainaa tässä varhaisen kirkon kastetoimituksen tekstejä.

”Kristuksessa Jeesuksessa te kaikki olette yksi.” Kasteessa ihmiset on liitetty Kristuksen yhteyteen. Kirkko on Kristuksen ruumis ja Henki yhdistää kristityt yhteen. Kirkon pää on itse Jeesus Kristus. Jumalan edessä olemme kaikki samanlaisia. Meitä ei eroita toisistamme kansalaisuus, ihmisen yhteiskunnallinen asema tai sukupuoli. Tämä ei kuitenkaan merkitse poliittista samanarvoisuutta yhteiskunnassa.

Kristuksen omina kristitty on Abrahamin jälkeläinen ja siis myös perillinen. Aiemmin Paavali oli osoittanut, että Kristus on Abrahamin jälkeläinen ja Jumalan lupauksen täyttymys. Meille kuuluu se siunaus, joka luvattiin Abrahamille ja joka toteutui Kristuksessa. Meidän ei tule takertua lakiin.

”Perillinen on alaikäinen” on mahdollinen käännös, sana alaikäinen voi kuitenkin luoda väärän mielikuvan. Sana voidaan kääntää myös lapsena, jopa imeväisenä. Kyse on henkilöstä, joka ei voi puhua omasta puolestaan. Tällainen lapsi on ”huoltajien ja holhoojien alainen” aina siihen aikaan asti, kun hän on täysi-ikäinen. ”Niin kauan kuin olimme alaikäisiä” tarkoittaa hengellistä alaikäisyyttä, ymmärtämättömyyttä. Tulemme täysi-ikäisiksi ymmärtäessämme jotakin Jumalasta (Jumalan voi tuntea Hänen toimintansa kautta, ihminen voi kohdata Jumalan, mutta täyttä tietoa Jumalasta ihmisellä ei ole). Laki oli huoltaja ja holhooja, joka ankarasti kasvatti. Laki piti ihmistä orjan asemassa.

”Alkuvoimien orjia” on ilmaisu, jonka merkityksestä on erilaisia mielipiteitä. Varhaisen kirkon aikana alkuvoimilla on voitu tarkoittaa tulta, vettä, ilmaa ja maata, tai aurinkoa, kuuta ja tähtiä. Sillä on voitu tarkoittaa juutalaisen traditon mukaisia uskonnollisia seremonioita. Kirkossa ymmärretään, että Paavali tarkoitti sillä juutalaisen lain selityksiä, ns. isien perinnäissäännöksiä (vrt. myös Kol. 2: 8). Nykyisin selitetään myös, että sillä tarkoitetaan erilaisia hengellisiä voimia.

Tekstimme loppuosa käsittää Paavalin opetuksen Kristuksesta. Se on mahdollisesti ollut varhaisen kirkon ”uskontunnustus”. ”Mutta kun aika oli täyttynyt” merkitsee sen ajan loppumista, minkä vanhemmat olivat asettaneet lapsen holhouksen alaiseksi. Paavali toteaa sen tapahtuneen, kun Jumala aloitti pelastavan toimintansa. Ihmisen vapaus tuli Kristuksessa.

”Jumala lähetti tänne Poikansa” on Kristuksen ihmiseksi tulo. Silloin toteutuu Isän Pojalle antama tehtävä, jossa Poika toimii täysin valtuuksin Jumalan valtakunnan palveluksessa. ”Naisesta hän syntyi” on ilmaisuna peräisin Vanhasta testamentista (Job 14: 1, 15: 14, 25: 4). Syntyneenä Hänet ympärileikattiin ja niin Hän tuli alistetuksi lain alle. Paavali ei kuitenkaan mainitse erikseen ympärileikkausta, jotta galatalaiset eivät ymmärtäisi asiaa väärin. Näin Kristuksella oli mahdollista vapauttaa meidät laista vapaaksi ja tuoda meidät Jumalan lapsen asemaan. Tässä toteutuu Jumalan lupaus Abrahamille. ”Että me pääsisimme” sisältää ajatuksen pelastussuunnitelmasta, jota toteutetaan.

”Lapsen asemaan” me pääsemme adoption kautta. Me olemme ihmisiä luonnoltamme. Armosta me pääsemme Hänen perheensä lapsiksi. Me tulemme osaksi Jumalan elämää mutta emme ole luonnoltamme jumalia. Me saamme uuden elämän. Sen takia kastetta kutsutaan uudesti syntymiseksi.

Päivän evankeliumi

(Mark. 6: 30 – 45)

”Siihen aikaan apostolit kokoontuivat taas Jeesuksen luo ja kertoivat hänelle, mikä kaikkea olivat tehneet ja mitä opettaneet. Hän sanoi heille: ”Lähtekää mukaani johonkin yksinäiseen paikkaan, niin saatte vähän levähtää.” Ihmisiä näet tuli ja meni koko ajan, eivätkä opetuslapset ehtineet edes syödä. Niin he lähtivät veneellä mennäkseen autiolle seudulle yksinäisyyteen. Mutta heidän lähtönsä huomattiin, ja monet tunsivat heidät. Ihmisiä tuli juoksujalkaa kaikista kaupungeista, ja väkijoukko ehti maitse perille ennen heitä. Kun Jeesus veneestä noustessaan näki kaikki nämä ihmiset, hänen tuli heitä sääli, sillä he olivat kuin lammaslauma paimenta vailla. Hän alkoi opettaa ja puhui heille pitkään. Kun päivä oli jo illassa, opetuslapset tulivat hänen luokseen ja sanoivat: ”Tämä on asumatonta seutua, ja on jo myöhä. Lähetä heidät pois, että he menisivät lähiseudun taloihin ja kyliin ostamaan itselleen syötävää.” ”Antakaa te heille syötävää”, vastasi Jeesus. He sanoivat hänelle: ”Pitäisikö meidän mennä ostamaan kahdellasadalla denaarilla leipiä ja antaa ne heille syötäväksi?” Jeesus kysyi: Montako leipää teillä on? Käykää katsomassa.” He tekivät niin ja ilmoittivat: ”Viisi, ja kaksi kalaa.” Jeesus käski heidän sijoittaa kaikki ruokakunnittain aterioimaan vihreälle nurmelle. Ihmiset asettuivat istumaan sadan ja viidenkymmenen hengen ryhmiin. Sitten hän otti ne viisi leipää ja kaksi kalaa, katsoi ylös taivaaseen ja lausui kiitoksen. Hän mursi leivät ja antoi palat opetuslapsilleen, ja nämä jakoivat ne kansalle. Samoin hän jakoi kaikkien kesken ne kaksi kalaa. Kaikki söivät kyllikseen. Leiväntähteitä kerättiin kaksitoista täyttä korillista, ja kalaakin jäi. Aterioimassa oli ollut viisituhatta miestä. Heti sen jälkeen Jeesus käski opetuslasten nousta veneeseen ja mennä edeltäkäsien vastarannalle Betsaidaan sillä aikaa kun hän lähettäisi väen pois.”

”Niin saatte vähän levähtää” kannattaa muistaa myös tänä päivänä kirkossa. Opetuslasten suorittama julistus ja parannustyö olivat väsyttäneet heitä. Niin papiston kuin muidenkin ihmisten on hyvä välillä ”vetää henkeä”.

Kertomus ravitsemusihmeestä löytyy kaikista evankeliumeista (Matt. 14: 13 – 21, Luuk. 9: 11 – 17, Joh. 6: 1 – 15). Markuksella (Mark. 8: 1 - 10) ja Matteuksella (Matt. 15: 32 - 39) on myös kertomus neljäntuhannen miehen ruokkimisesta.

”Lähtekää mukaan johonkin yksinäiseen paikkaan” valmistaa lukijaa ruokkimisihmeeseen. Jeesus lähtee opetuslastensa kanssa ja he ovat varustautuneet vain heitä varten varatuilla ruokatarvikkeilla. Kansa ennätti maitse paikkaan, minne Jeesus meni opetuslastensa kanssa ennen kuin he saapuivat sinne veneellä. Tämä kertoo kansanpaljouden yllättäneen Jeesuksen ja opetuslapset, ruokatarvikkeita ei ollut mukana. Tähän sisältyy ajatus, että ihmisten pitäisi olla itse aloitteellisia ja etsiä Jeesusta.

”He olivat kuin lammasmaa paimenta vailla” on sanonta, joka pohjautuu Vanhaan testamenttiin (4. Moos. 27: 17, 1. Kun. 22: 17, Hes. 34: 5 – 6, Sak. 10: 2). Se tarkoittaa ihmisryhmää, jolla ei ole profeettaa tai kuningasta johtamassa sitä. Tässä se voi olla myös suunnattu fariseuksia vastaan, sillä nämä eivät koonneet kansaa suojiinsa niin kuin paimen kokoa. Tässä Jeesus osoittautuu oikeaksi paimeneksi. Hän ravitsee ensin kansaa sen hengellisessä nälässä opettaen kansaa pitkän aikaa. Sitten Hän ravitsee myös heidän ruumiinsa. Ravitsemusihme viittaa aikaisempiin tapahtumiin: kuinka Jumala ravitsi kansan erämaassa ja kuinka Elisa ruokki sata miestä (2. Kun. 4: 42 – 44). Se viittaa myös tulevaan Jumalan valtakunnan ateriaan. Se voi myös viitata ehtoollisen asettamiseen kertoessaan leivän murtamisesta.

”Tämä on asumatonta seutua, ja on jo myöhä”, opetuslapset sanoivat Jeesukselle. Tämä merkitsee, että ruokaa ei ole paikalla ja on jo ruoan aika. He ehdottavat Jeesukselle, että kansa lähtisi itse liikkeelle ja hankkisi ruoan itselleen. Perinteisesti ajatellaan, että ravitsemusihmeen paikka oli Tabgha. Luukas määrittelee paikan olleen lähellä Betsaidaa (Luuk. 9: 10).

Jeesuksen vastaus: ”Antakaa te heille syötävää” sai opetuslapset hämmästyksiin. Heidän huomautuksensa Jeesukselle on melkein vihainen: ”Pitäisikö meidän mennä ostamaan kahdella sadalla denaarilla leipiä?” Yksi denaari oli työmiehen päiväpalkka, joten kyse oli isosta rahasta.

Maininta kahdesta kalasta voi olla myöhäisempi lisäys. Se voi olla viittaus siihen, että joissakin

alkukirkon seurakunnissa ehtoollisen yhteydessä oli kalaa. Se voi edustaa meren antamaa ruokaa, kuten viiriäiset olivat erämaassa ja ruokkivat israelilaisia (4. Moos. 11: 31, Viis. 19: 12). Se voi viitata myös Jumalan valtakunnan ateriaan (apokryfisissa teksteissä, 4 Esra: 6: 52), jossa kala mainitaan osana ateriaa. Viimeksi mainittu vaihtoehto voi olla todennäköisin.

Ihmiset sijoitettiin ruokakunnittain ryhmiin. Suomennos ei anna täyttä kuvaa tilanteesta. Sana ryhmä johtaa osittain harhaan. Kyseinen sana tarkoittaa alun perin puutarhalavaa (mahdollisesti sipuleita varten) ja oikeampi käännös olisi ”rivi riviltä”. Ihmiset oli siis istutettu paikalleen tietyssä järjestyksessä. Se kuvaa Jumalan valtakunnan ateriaa.

Ruoan siunauksessa käytetty sanasto: ”lausui kiitoksen. Hän mursi leivät ja antoi palat opetuslapsilleen”, muistuttaa Jeesuksen suorittamaa ehtoollisen asettamista (Mark. 14: 22). Näin ravitsemusihmeen katsottiin ennakoivan ehtoollisen asettamista, joka puolestaan ennakoi Jumalan valtakunnan ateriaa. Siunaaminen on voinut olla tavallinen juutalainen aterian siunaaminen. Joskus ymmärretään, että opetuslapsille annettu leivän jakotehtävä ennakoi heidän tehtävänsä leivän jakajana (ehtoollisen sakramentin toimittaminen ja jakaminen).

”Kaikki söivät kyllikseen” vastaa profeetta Elisan suorittamaa ravitsemista sadalle miehelle (2. Kun. 4: 42 – 44). ”Leiväntähteet” sana (jokin murrettu, palanen) mainitaan Apostolien opetuksessa ehtoollisen sakramentin yhteydessä (Did. 9. luku). Luku kaksitoista voi viitata Israelin kahteentoista heimoon. Ravittujen lukumäärä, viisituhatta miestä, ylittää profeetta Elisan ruokkimien sadan miehen määrän moninkertaisesti.

Markus ei selitä mitään, miten ruoka riitti. Yksi teorioista on, että ihmisillä olisi ollut omia eväitään, ja nyt he jakoivat ne. Markus kuitenkin selvästi pitää tapahtunutta ihmeenä. Voi olla, että Markus kirjoittaessaan tätä historiaa näki perustamiensa seurakuntien tilanteen. Niissä Jumalan kansaa ravitaan ehtoollisen sakramentissa.

Pieni yksityiskohta tekstissä voi vielä valaista asiaa. Ihmiset oli sijoitettu aterioimaan vihreälle nurmelle. Palestiinassa nurmi on vihreää hyvin lyhyen ajan, keväällä. Vastaavasti kevät on pääsiäisen aika. Tämä voi olla Markuksen viittaus pääsiäiseen ja kaikkeen siihen liittyvään, myös ehtoolliseen.

Vanhassa kirkossa kiinnitettiin huomiota leipien ja kalojen määrään. Niiden nähtiin tuovan todelliseksi tiettyjä kirjoja. Viisi leipää viittaisi tällöin viiteen Mooseksen kirjaan ja kaksi kalaa Evankeliumiin ja Epistolakirjaan. Nämä kirjat antavat hengellistä ruokaa lukijoilleen.